

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Kardinal Pacelli - Pij XII.

2. marca 1939. je kardinalski kolegij po tretjem glasovanju izvolil kardinala Pacellija, bivšega državnega tajnika vaticanske države in najbližjega sodelavca papeža Pija XI. za poveljarja rimsko-katoliške Cerkve. Novo izvoljeni papež je prevzel ime svojega prednika in proglasil za geslo svojega apostolskega dela »Po pravičnosti k miru!«

Bolj kakor kdaj prej, je danes obrnjen ves svet v Vatikan, kjer je zbor kardinalov izvolil rimsko katoliški Cerkev novega poveljarja in ga tako postavil za glavnega predstavnika in oznanjevalca tisočletnih načel in nauk krščanstva. Ko povsod ljudje omejujejo svobodo in prosto pot duhu in duhovnemu ustvarjanju, je še posebno važno, da Cerkev poudarja svoja prastara načela in prvine in opozarja ves svet na pot, ki se je na koncu vsega vendarle v vseh dobah izkazala za edino pravo in je po vseh mogočih poizkusih in debatah rešila vse velike probleme, ki so stali v središču človekovega hotenja in dejavnosti v najrazličnejših dobah. Tu sloni krščanska univerzalnost, ki združuje okoli svojih preprostih, pa vendar tako življenjskih resnic, ljudi vseh barv in kontinentov, ki ne pozna nobene razlike, ki jo ustvarja mamon, temveč pomaga in daje na vse strani, kajti to je njena največja dolžnost in njeno pravo poslanstvo.

Francoski filozof Jacques Maritain je zapisal nekje, da je za Cerkev največja nesreča, če jo ločijo od ljudstva, kjer je njeno apostolsko mesto. Danes mnogi naravnost hočejo storiti to veliko krivico Cer-

kvi in kristjanom. In prav za to smo še posebno srečni, da je tako veliki duhovni velesili, kakor je Cerkev, ki ne more nikoli služiti samo nekomu, temveč mora biti vedno varno pribežališče vseh ljudi in vseh src, postavljen za pastirja mož, ki zna ceniti vrednost človeka in njegove osebne svobode, ki sta mu največji dobrini duhovna svoboda in mir med narodi. Vrhovni pastir tako velike in važne družabne enote, kakor je krščansko občestvo, mora biti vsem, ki jih krščanstvo druži, pa tudi vsem onim, ki jih še občestvo krščanskega brat-

stva ni zajelo, pravičen, do konca pravičen oče! Vsi dobro vemo, da sta neizprosna pravica in priznavanje človekove osebne vrednote, ki je ne sme prav nihče zlorabljati, osnova in prvi pogoj miru, Kristusovega miru med narodi, ki ga vsi tako zelo želimo posebno še v današnjih težkih dneh, ko še ni nehala teči kri v Španiji in ko se še neprestano pobijajo na Daljnem Vzhodu.

Novega papeža Pija XII. poznajo po vsem svetu kot velikega in pravega demokrata, ki mu demokracija ne pomenja samo gole besede in fraze, temveč edino krščansko rešitev vseh velikih in perečih vprašanj našega časa. Zato pa so prav vsi iskreni ljudje z veseljem pozdravili njegovo izvolitev za papeža, kajti njegovo dosedanje delo je največji dokument stremljenja in hotenja pomagati prav vsem, ki trpe in so tlačeni, poudariti dostojanstvo človeka in njegove osebnosti, zahtevati pravico, resnico, ljubezen in svobodo, kajti le na osnovi teh velikih prvin, ki jih je krščanstvo prineslo pred dva tisoč leti, je bilo mogoče rešiti probleme vseh časov in v njih je tudi rešitev vseh velikih vprašanj naših dni!

Krščanski socialisti smo zelo srečni in veseli ob izvolitvi kardinala Pacellija za novega papeža in mu obljublamo pri njegovem delu in velikih nalogah svojo sinovsko vdanost. Križani, ki je kot v simbol naših dni bil razpet na križ in je objel s svojimi rokami vsa srca, naj blagoslovlja njegovo delo in življenje!

Pred dvanajsto uro

»Politika je svinjarija!« — da rabimo ta izraz iz slovarja vsakdanjega govora s ceste — pravijo nekateri. »Naj se drugi ukvarjajo z njo, jaz se ne bom!« Na prvi pogled se nam tako stališče zdi opravičljivo ali vsaj razumljivo. Če kdo zasleduje naše politično življenje, v katerem si sledijo programske popolnoma ali vsaj v bistvu enake stranke, ki zaradi svojega unitarizma in centralizma ne morejo imeti in nimajo podlage in zaupanja v ljudstvu, dasi to vsaka na vsa usta oznanja svetu po svojem časopisu in državni poročevalski službi, če kdo torej gleda tipično strankarske in osebne borbe, kulturnega človeka nevredne debate in polemike v dnevnem časopisu, se prav lahko zgodi, da zgubi vso voljo do sodelovanja v političnem življenju. — V splošnem politiko pri nas smatrajo za šport, ki naj se z njim bavijo nekateri. To gledanje na politiko je docela napačno, kajti prava politika je reševanje življenjskih vprašanj naroda in posameznika, zadeva njegovega dostoj-

janstva, osebne vrednosti in poštenega kruha. In če se je naša politika doslej bavila z vsemi stvarmi prej kot s tistimi, s katerimi bi se morala, so tisti državljani, ki so se proučevanju naših političnih problemov — in od teh so odvisni tudi socialni in kulturni — docela odtegnili ali ostali do njih pasivni opazovalci, grešili tem bolj. Ta njihov narodni zločin — mislimo, da prav nič ne pretiravamo, ko rabimo ta izraz — utegne pokazati svoje težke posledice v bližnji prihodnosti. Če pogledamo v svojo zgodovino najnovejše dobe, precej spoznamo, da je bila naših neuspehov v notranje- in zunanjepolitičnem življenju v prav veliki meri kriva naša brezbriznost, malomarnost in nedovoljna pripravljenost. Nič čudnega torej ni, če smo se skoraj vedno v takih prilikah znašli v nemali zadregi. Drugi so nastopili z vso prepričljivostjo strokovnjakov in z vsem znanstvenim aparatom, ki je bil plod dolgotrajnega, načrtnega in vztrajnega dela, mi pa smo menili, da smo rešili položaj sebi

v prid z manifestacijami, zastavami in zelenjem. Ko smo bili pijani od veselja in ko smo se ob tem iztreznili, smo ogorčeni zvrčali krivdo na vse druge, samo nase ne.

Mi smo nešteto krat poudarili, da smo Slovenci samobiten narod in da za nas ne more biti govora o tem, da bi bili del nekega umišljenega »jugoslovanskega naroda«. Slovenci smo si na tem svojem majhnem in vedno ogroženem prostoru v teku stoletij, odkar bijemo na njem trdo borbo za obstanek, kakršna je bila usojena le še malokateremu narodu na svetu, ohranili in izoblikovali svoj jezik, svojo kulturo — ki je zopet uspeh zemljepisnega lica, politične, socialne in kulturne zgodovine, vere in morda še česa drugega — in svojo narodno zavest do tolike višine, da nam mnogi zato zavidajo in da drugim nikakor ni po volji, ker jim to ne gre v njihov račun. Eno je danes gotovo dejstvo: Slovenci smo tu — pri tem ni važno, da nas je samo dober milijon in da tvorimo le osem odstotkov celotnega prebivalstva v državi —; na to bo moral odslej vsak, ki bo reševal vprašanja jugoslovanske

politike, računati. S površja zemlje nas ni mogla zbrisati preteklost, ki nam je bila vse prej kot naklonjena; za- stonj bo vsak podoben poskus od ka- tere koli strani tudi v bodočnosti. Slo- venci smo postali žilavi in odporni. Stari rod omahljivcev in hlapcev iz- umira in nov se pripravlja na delo, ki ga čaka.

Slovenci smo stopili v Jugoslavijo svobodno; nihče ni naše zemlje z me- čem osvojil. Pridružili smo se bratom Hrvatom in Srbom kot enakovredni, z istimi dolžnostmi in istimi pravicami. Razlik, ki obstojajo med nami — pri čemer so jezikovne še najmanjše, če- prav ne tako majhne, kakor jih neka- teri vidijo in bi jih radi naredili — ni mogoče zanikati. Kdor bi to storil, bi zanikal zgodovino. Plod zgodovine so danes v Jugoslaviji tri kulture. (Kul- turo pa navadno delimo v duhovno in stvarno.) Pripelji v Jugoslavijo tujca, ki je še ni nikdar videl, ni o njej kaj slišal; razkaži mu najprej na pri- mer južne kraje, nato Slovenijo! Pri- merjal bo slovensko umetnost s srbsko (na primer njihovo narodno pesem z našo, slovenski samostan s pravoslav- nim manastirom, — mislim namreč ar- hitektonsko in slikarsko —, gorenjsko narodno nošo s črnogorsko), izobrazbo našega podeželja, kakovost našega pol- jedelstva, živinoreje, gozdarstva, naše prometne razmere, razmah naše (žal še precej v narekovajih) industrije, vi- šino naše obrti, skratka svojskost vse- ga slovenskega gospodarstva, in živ- ljenjsko raven našega človeka, z raz- merami v istih duhovnotvornih kultur- nih panogah na jugu; do kakšnega za- ključka bo prišel? Dejal bo, da sta to dva različno razvita in z docela dru- gačnimi značilnostmi in zmožnostmi ob- darjena organizma, katera ni da bi ju hranil z isto jedjo in zdravil po ena- kem receptu. Prav tako bi ugotovil bi- stvene razlike med nami in Hrvati, če- prav so te manjše, ker smo si v mno- gočem podobni (vera, stalna naveza- nost na najbolj kulturni del Evrope).

Glede Srbov pa poudarjamo vnovič, kar smo nekoč že dejali: temu je krivo stoletja trajajoče turško robstvo, nji- hova zgodovina. In prav ta jim je na drugi strani vtisnila odličan pečat ju- naškega, skromnega in gostoljubnega naroda. Srbe, pri tem mislimo na pre- prosto ljudstvo in na značajno, pošteno izobraženstvo, — to je treba priznati, krasijo lastnosti, ki jih boš pri nas za- stonj iskal. Narod je živel do zadnjih časov skoraj zgolj v stiku z nepokvar- jeno prirodo, nas so pa že davno oku- žile slabe strani civilizacije. Da se po- vrnemo k osnovni misli: v Jugoslaviji imamo tri narode, od katerih sta dva po zgodovinski nujnosti in usodi rasla organsko z ostalo kulturno Evropo, tretji je pa za njima — prav tako po zgodovinski nujnosti —. In v tem je bistvena napaka našega centralizma. Centralisti gledajo na Jugoslavijo kot na pokrajino z isto duhovno in gospo- darsko ravnino. Pa ne le tako! Da bi vsaj gledali z istega zreljšča in enako razdeljevali bremena in pravice!

Današnja notranja ureditev in upra- va Jugoslavije tudi nasprotuje osnovni zamisli iste. Jugoslavijo smo zgradili združeno Slovenci, Hrvati in Srbi, da bi nam nudila skupen varen dom, v katerem bi si pa posamezni od teh treh uredili stanovanje po svojih potrebah in svojem okusu. Zato je stavba naše države, izvemšči temeljev, zgrajena samovoljno, ker se doslej niso upošte- vale upravičene zahteve in želje posa- meznih narodov. Jugoslavija, taka, ka- kršno so naredili centralisti, je na-

(Konec na 2. strani.)

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/1.

Oglase

za velikonočno številko „Del. pravice“ začnite takoj nabirati. - Oglasi so za list, ki hoče ostati neodvisen in popolnoma delavski, velikega pomena! -

Povejte trgovcem in obetnikom, da boste kupovali samo pri tistih, ki nas podpirajo!

(Nadaljevanje s 1. strani:)

sprotje sama v sebi. Vsi režimi doslej so zakone in smernice notranjemu življenju v državi izdelovali po enem kalupu. Po svetu so razbojnjevali in v domovini vsiljevali trditve, da živi v Jugoslaviji en sam narod s »srbskohrvatskoslovenskim« jezikom in eno enovito kulturo. Slovenska mladina je iz svojih čitank na povelje oblasti trgala po cele strani, kjer so mojstri naše besede dokazovali našo samobitnost in zbujači ljubezen do svoje zemlje. Kdor je pljunil lastni materi v obraz, so ga nagradili z mastno službo. Lansko leto smo obhajali dvajsetletnico lastne slovenske države in smo morali ugotoviti, da smo bili vse do danes krivično zapostavljeni.

Človek, ki je že imel formirano svojo telesno gardo in pozdravljal z dvignjeno desnico (zabavno je, da smo ga videli v srbskih časopisih — v naših se niso upali — že davno naslikanega v taki diktatorski drži in da smo tudi sicer, če smo si hoteli biti iskreni, že davno vedeli, da ima mož posebne namene in se preveč zgleduje po tujini; državnik, ki je prvi ustvarjal volilno psihozo z vsemi sredstvi sodobne propagande in se v prvem jugoslovanskem volilnem filmu — ki ga velja shraniti za spomin poznim rodovom — za konec božansko nasmešnil kot najbolj priljubljeni narodni voditelj (ne vodje!) ali sramežljiva deklica, je danes — ničla kakor jaz ali ti. Milan Stojadinović naj bo svarilen zgled tistim, ki vsiljujejo Jugoslaviji centralizem in teptajo pravo demokracijo.

Mi smo tudi v dobi njegove vlade ostali zvesti svojim načelom, zvesti idejam avtonomije in prave demokracije. Pokazalo se je, da smo imeli mi prav in ne tisti, ki so trdili, da so časi drugi in razmere spremenjene in da je treba misel na avtonomijo za nekaj časa — ali pa za vedno — zatajiti in čakati boljših časov.

Vlada Dragiše Cvetkovića je izjavila, da je glavna točka njenega programa rešitev notranje politike, s čimer je priznala, da je to vprašanje doseglo največjo zaostrenost in da se ga brez velikih nevarnosti za red in obstoj države ne da več odlagati. Edino to se doslej da razbrati iz dela nove vlade. Ali se bo pa vprašanje notranje ureditve države res začelo reševati, kdaj in koliko se bo rešilo, to so vprašanja, na katera sedaj ne moremo odgovoriti, če hočemo biti sami sebi odkritosrčni. Milan Stojadinović je govoril o širokih samoupravah, pa je ostalo vse pri starem. Želimo, da nova vlada takoj preide od besed k delu. Slovenci si hočemo rezati kruh sami, sami hočemo biti varuh svete slovenske besede! Zahteva-

Na večer pred odločilnimi dogodki

Svet v orožju

Po švicarskem listu »Die Weltwoche« prinašamo nekatere zanimive poglede na vojaško moč in oboroženost Evrope. — Ured.

Vlada in parlament v Angliji sta 16. II. 1937 sklenila z motivacijo »zaradi izrednih razmer časa« takoj zvišati izdatke za oboroževanje in vojaško moč države. Nasproti letu 1934., ki ga moramo še smatrati za normalno leto, je bil postavljen nov program, ki je v prvi vrsti podvojil izdatke za vojsko in mornarico in popotiril izdatke za letalstvo. Osemnajletna doba organske rasti v Evropi je bila s tem zaključena.

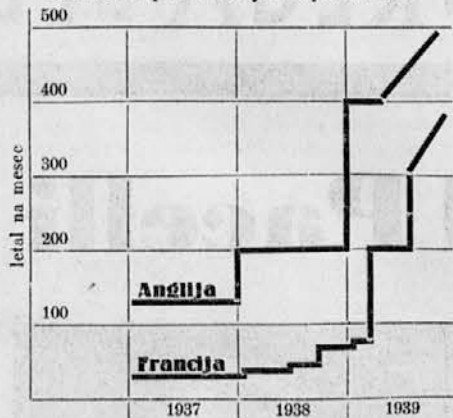
Vse do leta 1933. (nastop kancelarja Hitlerja) je v skupnem proračunu Anglije tretjina izdatkov za oboroževanje nihala med 120 in 100 milijoni funtov sterlingov (1 funt sterlingov notira po zadnjih podatkih od 238 do 258 dinarjev). Leta 1935. je sledil majhen vzpon (Nemčija je prelomila vojaške konvencije) na 137 milijonov, leta 1936. (Nemčija vdre v demilitarizirano Porenje) pa na 188 milijonov funtov sterlingov. Februarski program leta 1937. je povišal te izdatke na 286 milijonov — 89 milijonov za vojsko, okrog 108 milijonov za mornarico in okoli 89 milijonov za letalstvo.

Naslednji dve leti sta prinesli velike izpremembe v evropskem položaju in v metodah evropske politike. Okupacija Avstrije, aneksija sudetskega ozemlja, Godesberg in München, vpliv osi Berlin—Rim—Tokio v Sredozemlju, v Španiji, bližnjem in daljnem Vzhodu — to so etape, pa tudi največje značilnosti novega časa.

Anglija se namreč dobro zaveda in z njo ves svet, da je treba vse to pripraviti za pripravljajoče se konflikte

vsem nadvse skrbna oprema z materialom, rezervami in v prvi vrsti motorizacija — služi brez dvoma posebnim namenom, kajti to so najboljše divizije vse kopnene angleške vojske, ki se ne prestando nahajajo v vojni pripravljenosti. Vendar pa Anglija prav dobro tudi ve, da bo v bodoči vojni odločevalo letalstvo in odločilo tudi končni rezultat spopada. Okrepitev mornarice je pa iz tradicionalnih motivov čisto razumljiva. Medtem ko je namreč

Mesečna produkcija vojnih letal

imela Anglija 1. januarja 1935 le 132 tisoč ton vojnih ladij vseh vrst, jih je imela 1. februarja 1939 že 544.000 in 1. marca 1939 659.000 ton.

V ospredju vojnega dogajanja v bodočnosti bo brez dvoma napad iz zraka. Anglija se je prepričala, da je nujno potrebno za uspeh že v prvih fazah vojne imeti veliko zračno brodoge, ki more prenesti tudi kopne čete na najrazličnejša bojišča v Franciji, Evropi, Afriki, pa tudi na daljnem in bližnjem Vzhodu, kjer se bo potem lahko odločitev nagnila na to ali ono stran že v nekaj urah. Anglija se je pa prepričala še o drugem važnem spoznanju. Namreč še tako do konca izvedena obramba ne bo mogla odločiti do konca vojne, temveč jo bo odločil odločen protisunek in represalije, ki jih je treba takoj začeti izvajati proti nasprotniku. Ti dve spoznanji ustvarjata organizacijsko osnovo novega angleškega vojaškega, predvsem pa zračnega programa.

Vsekakor se bo vojna v začetku odigravala z že pripravljenim orožjem, toda vendar bo vključil strašni oboroženosti nujno potrebovala še novega orožja. Zdi se, da so mnenja o tako imenovani »bliskoviti vojni« samo sanje. Zato bo pa zraven oboroženosti za vojaško moč kakšne države vedno še zelo važna tudi kapaciteta njenih orožarn in vojne industrije sploh, kaj zmore v primeru vojne. Anglija je ostala zvesta tem načelom in zato je sicer povečala svoje vojno letalsko brodoge, ki jo mora varovati pred morebitnimi iznenaditvami, obenem je pa zvišala tudi kapaciteto svoje vojne in predvsem vojno-letalske industrije.

Ta industrija, ki je najbolj moderna na svetu, je znižala kljub ogromnemu obsegu zaposlenost ljudi na minimum. Svoje produkte stavlja na trg v poseb-

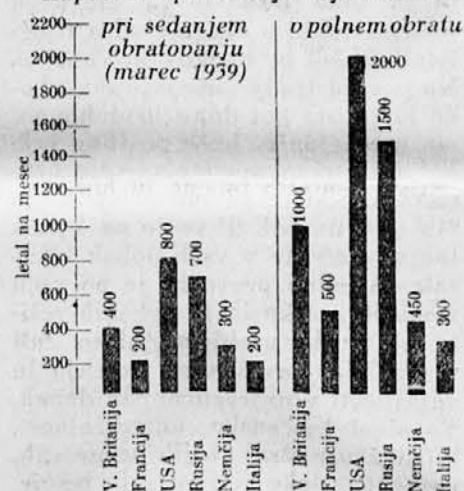
nih razdobjih in doslej še ni razvila svojih zmognosti do konca, temveč jih more razviti šele v kritičnem času, ko bo brez zaprek in težav vedno lahko sledila potrebam.

Razlika med potrebami in produkcijo je prav tako za Anglijo kakor za Francijo v primeri z združeno industrijo Združenih držav več kakor dovolj velika. Vendar pa še vedno silno raste število letal, izdelanih v posameznih državah. Spodnja skica naj nekoliko prikaže ta razvoj in tudi težnjo takšnega razvoja.

V moderni evropski vojni moremo namreč računati povprečno uporabljivost posameznega letala na 6 do 8 tednov. Prodaja je zaradi tega silno velika in prav tako produkcija. To stremljenje mora, v kolikor mu ne ustreza pot uvoza, podpirati še pot domače produkcije.

Ce upoštevamo samo te činitelje, bomo pač mirno lahko spoznali, da obstoja danes tudi že v zraku (da, v zraku predvsem) tekmovanje med demokratskimi silami in tako imenovanim avtoritarnim blokom. In to tekmovanje sega na vse strani in vsa polja. Sicer je danes še mogoča močnejša zračna oboroženost Italije in Nemčije in nadkriljuje Anglijo in Francijo, toda mi tega ne verjamemo več. Če pa je to dejstvo, pa moremo mirno trditi, da bo kmalu razmerje izravnano. Resnica je tudi, da Italija in Nemčija danes predvsem razpolagata z ogromno vojno-letalsko industrijo. Vendar pa produkcija Italije vključ temu danes odvarja produkciji Francije, medtem ko produkcija Nemčije niha med kapaciteto francoske in angleške produkcije. Italijanske in nemške tovarne

Kapaciteta produkcije vojnih letal

morajo delati, da nadomestijo zaostanek povprečno 20 ur na dan s polno paro. S tem se pa seveda črpajo tudi rezerve. Medtem ko delata Anglija in Francija z minimalnim in skrajno ekonomskih tempom. V primeru potrebe bi obe lahko brez težav zvišali produkcijo svoje vojne industrije za dvajsetkrat.

Upoštevati pa moramo še tretji zelo važen trenutek. Za Anglijo in Francijo namreč stoji kot zavezniška sila vsa vojno letalska industrija Združenih držav.

Volitve obratnih zaupnikov v sezonskih podjetjih

Glede volitev delavskih in nameščenskih obratnih zaupnikov za leto 1939, je kr. banska uprava dravskebanovine sporočila Delavski zbornici sledeče:

»Z rešitvijo ministrstva socialne politike in ljudskega zdravja z dne 30. januarja 1939, VI. št. 6559 so bile volitve obratnih zaupnikov za tekoče leto izjemoma preložene na mesec maj. Točka 2. navedene rešitve določa, da se bodo v sezonskih in novo ustanovljenih podjetjih še nadalje vršile volitve po odst. 2. čl. 2. navodil za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov. Torej ostane tudi po cit. ministrski rešitvi še nadalje v veljavi določba, da se izvajajo od določil 1. odstavka čl. 2. »navodil« sezonska in novoustanovljena podjetja, ki bi začela obratovati po mesecu januarju vsakega leta. Ker pa za tekoče leto ni bilo rednih volitev v mesecu januarju in se bodo iste izvedle šele v mesecu maju, je razumeti točko 2. cit. min. rešitve tako, da smejo delavci sezonskih in novoustanov-

ljenih podjetij za tekoče leto voliti svoje zaupnike tudi po roku rednih volitev, t. j. po mesecu maju, odnosno takrat, ko začnejo po tem roku obratovati. Za primer pa, da bi katero sezonsko podjetje začelo obratovati pred mesecem majem, je treba uporabiti točko 1. rešitve, t. j. izvoliti tudi v takem podjetju obratne zaupnike šele v mesecu maju.«

Iz tega sledi, da bodo mogli delavci v tistih sezonskih podjetjih, ki bi začela obratovati pred 1. majem t. l., voliti svoje zaupnike v mesecu maju t. l.

V tistih obratih pa, ki bi začela obratovati šele po mesecu maju, lahko delavci izvolijo svoje zaupnike, ko bo podjetje začelo z delom. Kakor rečeno, velja to navodilo le za sezonska podjetja.

Pridobi svojega trgovca, da bo oglaševal predvsem v tvojem listu »Delavski pravici«!

in da obrambna črta otočnega kraljestva in imperija ne bo več dolgo potekala po obalah Anglije. Anglija prav dobro razume, da si more zagotoviti zmago le z dovolj močnim protisunkom lastnih sil proti nasprotniku v evropskem in izvenevropskem prostoru. Za zavarovanje takšne zmage in za rešitev tega vprašanja, ki je vse več kakor samo narodnostni problem, mora biti Anglija in njene zaveznice močnejša, močnejša, kakor njen nasprotnik.

Po vojaškem predlogu od 15. februarja 1939 se je Anglija novemu položaju že začela prilagajevati. Vlada je zahtevala od zbornice za leto 1939. zvišanje obrambnega proračuna na 580 milijonov funtov sterlingov in pravico, da stavi, ko bo potreba znova nove zahteve doslej še neznanega obsega. Parlament je vse brez nasprotovanja odobrila. 580 milijonov funtov sterlingov — to je okroglo 140 milijard dinarjev.

Točne razdelitve te velikanske vsote še ne poznamo. Obstajajo le teze in po njih bi se dalo soditi, da bo kopna vojska dobila približno 180 milijonov funtov sterlingov. Ta vsota se je v primeru z letom 1934. (40 milijonov) približno popotirila. Mornarica bo prejela 180 do 200 milijonov funtov sterlingov, kar pomenja v primeri z letom 1934. (57 milijonov) triinpolkratno zvišanje. Za letalstvo je predvidenih 195 milijonov funtov sterlingov (zraven nadaljnjih 25 milijonov za zračno obrambo in obrambo pred napadi iz zraka), kar pomenja zopet v primeri z letom 1934. (18 milijonov) dvajsetkratno zvišanje vsote.

Izredno ojačenje 13 divizij — pred-

mo gospodarsko in kulturno avtonomijo! Uredimo si svoj dom sami in ne čakajmo. Bližamo se dvajseti...

I. N. M.

SLOVENSKI NAMEŠČENEC

Slovenska nameščenska zveza kliče slovenske nameščence!

Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev se je, sledeč razpoloženju slovenskega privatnega nameščenstva, odločila, da izrecno poudari svoj slovensko narodnostni okvir ter si izpremenila ime v Slovensko nameščensko zvezo.

Ves svet poudarja močnejše in močnejše svojo narodnost. Ako je to potrebno narodom, ki so veliki in že samo to dviga ponos in zavest njihovih udov, ne moremo razumeti pri naših strujah vseh glavnih smeri baš nasprotnega gibanja. Vsak dan srečujemo ljudi, ki so pripravljeni ne le zatajiti svojo narodnost, ampak jo celo zamenjati za kako drugo narodnost ali pa za narodnost, ki je sploh ni. Ideologi, ki niso dosledni niti v narodnostnem oziru, tudi ne morejo biti na stanovskem in socialnem terišču.

Kakor je dala naši Slovenski nameščenski zvezi potreba časa v prvem delu njenega imena izraza stopnjevanje narodni zavesti njenih članov, prav tako je dala tudi v drugi besedi njenega imena izraza stanovski zavesti njenih članov. Biti hoče organizacija slovenskih nameščencev, nameščencev, ki se svojega nameščenskega stanu zavedajo in mu hočejo priboriti boljše prihodnost s svojo lastno zavestnostjo in svojo lastno močjo.

Svojo centralo imamo in hočemo imeti v Ljubljani. Le tako organizirana nameščenska organizacija more za slovenske nameščence dosežati svoj namen, da se ne dotakne morale, ki jo zanaša novi čas tudi v tem pogledu k nam celo pri organizacijah, ki so hotele veljati do zadnjega za pokrajinske. Samo majhnega vetra je bilo treba in že je odnesel centralo. Iz nje je ostala v Ljubljani le še podružnica belgrajske centrale. Ko bo prišel drug veter, bodo zopet v Ljubljani iz podružnic nastajale centrale. Obsojamo tako breznačelnost in nemoralnost ter se hočemo še bolj povezati na svojo ljubljansko centralo.

Med svojim članstvom bomo torej še bolj poglobljevali svojo povezanost na naš narod in delali na obrambi njegovih svetinj, med katere štejemo zlasti tudi krščanstvo in narodno samobitnost. Le po pravih krščanskih načelih urejena družba more narodu prinesiti mir in blaginjo ter zadovoljnost med nižje sloje. Toda samo pravo, resnično krščanstvo. Nič manj kot odkriti materializem je pogubno oportunistično in samo teoretično krščanstvo. Zablode so se razrastle prav do neverjetnosti. Egoizem in koristolovstvo sta bila tista, ki sta stvorila najčudovitejše, do včeraj še nemogoče kompromise.

Jasnosti, pogumu in idealizmu hočemo znova utirati pot. Le po tej poti je mogoče razpršiti mrak, ki nas v socialnem, gospodarskem, političnem in kulturnem pogledu zajemlja že do gležnjev. Zato ni čudno, da število naših prijateljev raste. In ne samo zato. Tudi zato, ker hočemo svojo organizacijo obdržati neodvisno od zunanjih, zlasti delodajalskih vplivov take ali take barve. Kakor oni vodijo svoja stanov-

ska gibanja sami, tako si tudi nameščenci po vseh božjih in človeških postavah pridružujemo pravico, da o svojih stanovskih stvareh odločamo sami, vezani le na božje in državne postavbe.

Kolikor nas boj za socialno pravico veže z delavci, vidimo kot pravo slovensko delavsko organizacijo le Jugoslovansko strokovno zvezo v Ljubljani, svetlo dediščino velikega dr. Kreka.

Iz vsega tega že tudi izhaja, da se priznavamo k demokratičnim načelom. Kakor velja demokratična miselnost v naši organizaciji, tako naj bi veljala izven nje. S tem v zvezi je že tudi naša socialna misel-

nost. Stojimo zlasti na stališču, da naj se vsakemu nameščencu odmeri osnovni zaslužek po eksistenčnem minimumu, naslednji po kvalifikaciji in sposobnosti, nikdar pa ne po drugih načelih. Tudi za podeljevanje služb bi smela odločati le kvalifikacija in socialna potreba, ne pa politično prepričanje, še manj pa strankarska legitimacija. Ustvarjanje duševnih kretenov je največja nesreča za tako maloštevilni narod kakor je naš.

Nameščenci! Strnimo se okrog svojega programa in svoje organizacije! Opozorimo nanjo tudi tiste, ki stoje ob strani! Vsi zavedni in značajni slovenski nameščenci so povabljeni, da se pridružijo. Močna Slovenska nameščenska zveza — lepa prihodnost slovenskega nameščenstva.

Slovenska nameščenska zveza.

Pozabljena socialna naloga Pokojninskega zavoda

Stalna želja vseh nameščencev-zavarovancev je, da bi se kapital, ki se nabira pri Pokojninskem zavodu iz vplačanih premij, uporabljal tako, da bi imeli od njega korist ne samo nameščenci, ki gredo v pokoj, temveč tudi nameščenci, ki so še v službi. Do te zahteve smo nameščenci toliko bolj upravičeni, ker je zbrani kapital naša last, plačan od nas nameščencev. Zato je naša stalna želja, da bi Pokojninski zavod vršil svoje socialno poslanstvo na opisani način, tudi vsakomur razumljivo. Stalna nameščenska zahteva je bila, naj Pokojninski zavod zida nameščenska stanovanja in naj bi se nabrani denar v prvi vrsti uporabljal v ta namen. Ne bomo se spuščali v to, kako naj PZ to zahtevo izpelje, kajti tozadev-

nih načrtov je bilo že mnogo. Prihajamo pa to, da so dosedaj še vse naše zahteve v tej smeri naletele pri upravi PZ na gluha ušesa. Mi v upravi PZ nismo še bili zastopani in ne leži krivda na nas, ako ni prišlo do izpolnitve teh zahtev. Pač pa so krive temu organizacije, ki so imele v upravi možnost izpeljati to socialno nalogo. Ob nastopu nove uprave v letu 1935, je v imenu plavil, ki so bili najmočnejše zastopani, prebral g. Tavčar izjavo, oziroma delovni načrt, v katerem je bilo poudarjeno, da je predvsem naloga tedanje uprave zidati nameščenska stanovanja. Te izjave smo se vsi razveselili v upanju, da se bo naša stara želja vendarle izpolnila. Žal pa je ostalo vse samo pri obljubi, katerih bo najbrž deževalo veliko

tudi v sedanji volilni propagandi posebno od tistih, ki so dosedaj to nalogo zanemarjali. Naša delegacija je ponovno opozarjala upravo na to socialno nalogo. Na občnem zboru, na katerem je bila predvidena tudi točka dnevnega reda: »Nakup nepremičnin«, smo stavili zahtevo, ki jo zaradi njene še danes aktualne vsebine v naslednjem priobčujemo:

Od investiranega premoženja PZ niso imeli nameščenci do danes nikake direktne koristi, kajti vsa poslopja, ki jih je zidal PZ, so bila zaradi previsoke najemnine nameščencem zavarovancem nedostopna. Zaradi tega so zavarovanci prisiljeni, da prebivajo v najetih stanovanjih izven zgradb PZ, plačujejo visoke najemnine ter so razen tega podvrženi še drugim neprilikam, kar zlasti živo občutijo nameščenci z večjo družino. Že zdavnaj je bila nameščenska želja, da se to vprašanje reši s pomočjo PZ, ki naj v tem oziru odmore z nameščenskim denarjem. Kot najboljšo rešitev štejemo, da kupi PZ primerno zemljišče, na katerem naj postavi enodružinske hišice, ki naj bi jih oddajal zavarovancem reflektantom proti amortizaciji z najemnino. S tem bi jim bilo omogočeno ceneje stanovanje in ustvaritev lastnega doma, kar je želja vsakega nameščenca. V to akcijo naložen denar bi bil stoodstotno varno naložen. Poleg tega bi pa imelo od tega korist narodno gospodarstvo, ker bi se s tem dvignila gradbena delavnost. Naša delegacija glasuje za predlagano pooblastilo nakupa nepremičnin v nadi, da bo uprava pri izvršitvi tega predloga zasledovala zgoraj omenjeni cilj.

Uspeha žal nismo dosegli, kajti ljudje, ki so sedeli v upravi, niso imeli razumevanja za naše potrebe.

Kako se voli v Pokojninski zavod?

Zavarovanci volijo občni zbor, in sicer paritetno tako, da odpade 50 delegatov in prav toliko namestnikov na službodajalsko skupino, 50 pa na službojemalsko. Občni zbor se vrši vsako leto. Občni zbor izvoli izmed izvoljenih delegatov 12 članov v upravni odbor in 4 člane v izvrševalni odbor, 2 člana rentne komisije, 2 preglednika za preizkušnjo računskega zaključka, 2 člana v revizijsko komisijo upravnega odbora in 4 člane razsodišča za pokojninsko zavarovanje. Sestava tu navedenih odborov je paritetna. Delegata za občni zbor voli vsaka skupina — nameščenska in službodajalska — za sebe.

Volitve v PZ so urejene s predpisi zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev in statuta ljubljanskega Pokojninskega zavoda.

Minister za socialno politiko in narodno zdravje je izdal na podlagi pooblastila v § 94., točka 2. finančnega zakona za leto 1938/39 naredbo z dne 28. novembra 1938, št. Br. 95.027, s katero je spremenil in dopolnil predpise statuta ljubljanskega PZ glede volitev odposlancev za občni zbor. Naredba je bila objavljena v »Službenih novinah« kraljevine Jugoslavije dne 2. decembra 1938 (Službeni list kr. banske uprave dravske banovine z dne 10. decembra 1938, kos 99) in je stopila takoj v veljavo. Nove volitve se bodo torej vršile po tem spremenjenem volilnem redu.

Dosedaj so bili zavarovanci porazdeljeni na pet strokovnih edinic. V celoti je bilo 20 volilnih skupin. Zavarovanci v Sloveniji in Dalmaciji so volili skupaj. Odslej se bodo delili zava-

rovanci samo na dve volilni okrožji, na Slovenijo in Dalmacijo.

Konec leta 1938. je bilo pri zavodu 12.795 zavarovancev, od katerih odpade na Slovenijo 10.581, na Dalmacijo 2.214 pri skupno 2.881 službodajalcih, od katerih odpade na Slovenijo 2.304, na Dalmacijo pa 577, tako da bo volila Slovenija 40, Dalmacija pa 10 odposlancev (nameščenske skupine) za občni zbor.

Volilno komisijo tvorijo predsednik in 4 člani izvršilnega odbora PZ.

Kandidatne liste je vlagati do 17. tega meseca.

Kandidatna lista mora obsegati delegate in namestnike, ki so zaposleni v naslednjih glavnih gospodarskih panogah: denarni zavodi, trgovina, špedicija in pomorstvo, rudarstvo in kovinarstvo, ostala industrija in obrt. Pri sestavi kandidatne liste je upoštevati tudi krajevne razmere in gledati na to, da so vsi važnejši kraji zastopani.

Nova naredba določa, da mora poleg kandidatov in namestnikov kandidatno listo podpisati še 250 volilnih upravičencev. Volilni upravičenec more podpisati eno samo kandidatno listo.

Volilne reklamacije. § 58, pokojninskega zakona določa, da se morajo vlagati zahtevki glede popravka volilnega seznama pri volilni komisiji v teku 14 dni po razpisu volitev. Zahtevi je treba priložiti zavarovalni odlok PZ.

Pasivna in aktivna volilna pravica. Pravico voliti ima vsak zavarovaneec in zavarovanka, ki sta bila določenega dne prijavljena v zavarovanje. Voljen pa more biti zavarovaneec in zavarov-

vanka, ki ima aktivno volilno pravico za narodno skupščino.

Zakon določa glede načina volitev le to, da se odposlanci in namestniki volijo po proporcionalnem volilnem redu za vsako volilno okrožje posebej, z veljavnimi kandidatnimi listami. Kandidatne liste se morajo vložiti za vsako volilno okrožje posebej (Ljubljana in Split). Najmanj 8 dni pred volilnim dnevom dostavi PZ vsakemu volileu glasovnico proti dostavnici. Z glasovnico in glasovalno kuverto vsak volilec ali volilka sam razpolaga in jo more volilnemu odboru vrniti osebno, po pošti ali po svojem zaupniku. Volitve so tajne.

**Z a h t e v a j
naše glasilo
v v s a k e m
javnem lokal!**

V viharju se izkaže, kdo je trden in močan.

GRAMOFONSKE
PLOŠČE

šlagerje, plesne, narodne, s harmoniko in petjem samo 30 din. Razen tega vzamemo tudi stare v račun. Išcite seznam!

Pomen dela in delavstva

Delo je dolžnost vseh ljudi, ki so za delo sposobni. Sveti Pavel, ki se je preživljal z delom, pravi: »Kdor ne dela, naj tudi ne je!« To načelo je popolnoma pravilno. Današnji čas pa tega ne priznava. Poleg drugih čudovitosti hočejo močniki delu in delovnemu ljudstvu določiti popolnoma podrejeno stališče. Tako imenovane totalitarne države so najprej pričele pri delavstvu, potem pri vojaštvu in oboroževanju. V delavskih upravičenih zahtevah po boljšem kruhu in po enakopravnosti z drugimi stanovni pa vidi kapitalistična meščanska družba pretečo nevarnost za svojo nadmoč in za svoje »verthajmerice« (blagajne). V strahu za kakor koli pridobljeno privatno imetje je šel kapitalizem delavcem toliko na roko, da so se ustanovila zakonita varovanja za primer bolezni, nezgode in starosti oziroma onemoglosti. Vse to je povzročilo strah pred ogromno zbijajočo se silo delavcev, ki hočejo kot ljudje tudi človeško živeti. Kake posebne ljubezni do delavskega stanu ni bilo pri tem, pač pa strah, da bo morala javnost skrbeti za bolne in onemogle ljudi, ki nimajo za življenje potrebnih sredstev. Red tako imenovanih totalitarnih držav je v prvi vrsti usmerjen proti delavskemu gibanju, brez zadovolitve delavstva. V ta namen se dobe tudi oboroženi in za to plačani delavci sami. Ali so res delavci red oziroma stan, ki ga je treba držati na verigi? Ako malo pogledamo okoli sebe, vidimo, da so ravno delavci in kmetje, torej delovni stanovni, povzročitelji in vzdrževalci človeške blaginje. Seveda je treba upoštevati tudi vodilne osebe ali strokovnjake, ki vodijo in nadzirajo delo. Morda v tem oziru ne bo škodovalo nekaj vprašanj za razločnejše razumevanje stvari.

Kdo postavlja s svojo močjo in znanjem hiše, vasi, mesta in trge? Kdo vzdržuje ves promet na cestah, na železnica, na morju in sedaj tudi v zraku? Kdo opravlja gozdna dela, pravi, les, upravlja žage in odvažajo žaganice? Kdo se muči v kamnolomih, v opekarnah, v cementarnah, v apnenicah, v žgalnicah oglja itd.? Kdo ustvarja ladje, ki vozijo blago in ljudi po vseh morjih sveta? Kdo dela v pristaniščih, v železniških skladiščih, kdo zida in postavlja razne železnice in spremlja vlake? Kdo čisti po mestih kanale in stranišča ter s tem osebnost preprečuje, z umazanim delom, razne bolezni? Kdo se muči v večni temi in nevarnosti v rudnikih in premogovnikih? Kdo opravlja težki in nezdružitveni posel v steklarnah, predilnicah in tkalnicah, kemičnih tovarnah, v mlinih, kdo streže bolnikom? Iz čigavih rok dobivamo najraznovrstnejša rokodelska dela, tiskarska, papirna in knjigoveška ter dela težke kovinske stroke? Ali ni pridelo vseh živih, delo kmetov in kmečkih delavcev? Ali ne dobivamo iz delavskih rok obleke, obutev, pokrivala, dežnike, perilo itd.? Bombaž, kava, tobak, volna in podobno blago tudi samo ne prihaja v skladišča. Opravo, orodje, posode, pa naj si bo kakršne koli vrste, izdelujejo pridne delavčeve roke. Je še mnogo del, ki jih izvršujejo delavci, pa se ne more vseh navesti; toda že vse navedeno dokazuje, kako in koliko je potreben za vse gospodarstvo ravno delavski stan. Vsi strokovni načrti in vsa inženirska in strokovna znanja bi bila brez delavcev skoro same figure, brez dejanske veljave. Ravno zaradi tega je nerazumljivo, da se delavci tako podočimajo. Seveda so delavci tega deloma tudi sami krivi. Ako bi se v celoti zavedali svojega pomena in svoje moči in bi se po tem ravнали, bi bilo marsikaj drugače. Toda nezadostna izobrazba, ki je vzrok brezbrzičnosti in lahkoverja v kapitalistične zapeljivce, je tudi zelo pripravno orodje kapitalistov za poniževanje delavskega stanu.

Razvidno je, kolik pomen ima delavski stan za vse človeštvo. Brez dela delavcev, bi ne bilo ne mest in ne vasi. Po delu in prav po delu je torej vse, kar si razvijemo človeško srce poželj. Toda po delu živi najslabše, vršilec ročnega in strojnega dela sam. Zato ima delavski stan pravico dobiti iz predelovanja materije toliko, da more z družino dostojno živeti in svoje potomce pravilno in dovoljno vzgojiti. Dokler pa ne bo tega, pa svet nima pravice trditi, da vlada pravičnosti. Delavci morajo pa tudi po svojih svobodnih organizacijah v tem pogledu storiti vse, kar je v njihovi moči. Delavci spreglejte! Ne dajte se kapitalističnih podretnikom zapeljivati, tem-

Poselska zveza

Iz kronike

V letu 1932. je bil izvoljen za voditelja Poselske zveze vsenčliski profesor g. dr. Snoj. Pod njegovim vodstvom se je gibanje močno poživilo. S posebnim navdušenjem se je oprijel dela tudi sam. Tudi drugi so mu veselo sledili. G. dr. Snoj nam je posvetil mnogo časa in truda. Zavzemal se je za lep red v zavetišču, zlasti pa z očetovsko skrbjo skrbel za revna brezposelna dekleta, zaradi česar je pogostokrat trpel tudi njegov žep. Razen tega je prevzel glavno skrb za izdelavo našega prapora. Hvaležne služkinje se mu za vse najtopleje zahvaljujejo.

V istem času je stopila na težko in odgovorno mesto predsednica tovarišica Nadlučnik Pepca, ki s čudovito poztvovalnostjo dela že skozi vsa leta za procvit organizacije. Njena marljivost je tako izredna, da lahko podčrtamo: če bi imele v našem mestu 20 takih, bi bile že davno vse služkinje v okviru svoje stanovske organizacije. Naj nam jo ljubi Bog ohrani še dolgo v tej dobri volji!

Mnogo zaslug pri tem socialnem delu ima tudi gospa Katauer, ki kot upravitelja našega doma skrbi za red in disciplino v zavetišču in v pisarni ter v vseh panogah našega delovanja. Koliko dekletom je že pomagala s svojo spretnostjo v dejanju ali z lepimi opominji, je znano samo Bogu, ki ji bodi plačnik!

Iz organizacije

18. februarja se je poročila članica in odbornica Poselske zveze gđ. Francka Solar z g. Jožetom Kocjančičem v cerkvi pri Devici Mariji v Polju. Želimo jima mnogo božjega blagoslova!

Zadnjo nedeljo v marcu, to je 26., ob 5 popoldne obhaja Poselska zveza v Domu služkinj materinski dan. Dekleta — pridite v polnem številu, da skupno proslavimo spomin na naše skrbne, ljubljene matere!

Občni zbor

Poselska zveza obvešča svoje članstvo, da se vrši redni občni zbor tre-

tjo nedeljo v aprilu, to je 16., ob 5 popoldne v »Domu služkinj«, Križevniška ulica 2. Prosim, da se občenega zbora udeležijo služkinje v obilnem številu.

Za naše kuharice

Golaž iz polenovke. Skuhaj v slani vodi, v katero si dala nekaj juhnihi dišav, košček čebule, korenja, korenino petršila itd., 1 kg polenovke, nakar ji odstrani kožo in kosti. Naredi prežganje, na katero zarumeni zrezano čebulo, česen in petršil. Prideni polenovko, potresi s papriko, zalij z vodo, osoli in okisaj ter pusti dobro prevreti. Zraven servirajo krompirjevo polento ali špagete.

Domači špageti. Napravi testo kot za rezance. Razvaljaj za nožev rob debelo in pusti bolj malo osušiti, zreži v kratke šibice, katere z roko okroglo vdelaš v obliko vžigalic. Osuši, v slani vodi skuha, ocedi ter potresi z parmezanom in zabeli s surovim maslom.

Jabolka v halji. Naredi na deski testo iz 28 dkg moke, 14 dkg surovega masla, rumenjaka, 1 žlice kisle smetane, 1 žlice vode in osoli. Prevaljaj nekajkrat ter pusti počivati. Nato ga zvaljaj in zreži na štirioglate krpe, v katere zavij majhna olupljena in v sredi vdolbena jabolka, v jamice pa napolni brusnice. Vloži jih na pekač in lepo zapeci.

Janežve šibice. Mešaj 2 cela jajca, 3 rumenjake in 14 dkg sladkorja, prideni 30 dkg moke in kavno žličko stolčnega janeža. Naredi iz te zmesi testo, oblikuje v šibice, vloži na pekač, namaži z jajčkom ter speci.

Rižev puding. Skuhaj v pol litra mleka 3 dkg riža ter ga pusti shladiti. Med tem mešaj 7 dkg surovega masla, 7 dkg sladkorja in 4 rumenjake, dodaj po volji limonin olupki ali vanilijo ter primešaj riž. Namaži model, potresi ga z drobtinami, deni notri polovico te zmesi, drugo polovico pa barvaj z razredčeno čokolado, tako kuhaj v sopari pol ure. Zvrni na krožnik in polij čez čokoladno kremo. — Krema. Zveklaj na ognju tako dolgo, da se zgosti, pol litra vode, 7 dkg sladkorja in 7 dkg čokolade. Da se ta poliv sveti, prideni zraven še košček surovega masla.

Za veliko noč

vošči naše delavstvo samo na razglednicah, ki jih je izdala centrala »Krščanske delavske mladine« v Ljubljani. - Razglednice dobite pri svojih skupinah JSZ in KDM

Naše vrste se množijo

V nedeljo 12. februarja so se v Zbižovcih pri Gor. Radgoni zbrali gradbeni delavci z namenom, da si ustanovijo svojo strokovno skupino gradbenega delavstva. K temu koraku jih je pripeljala dejstvo, da nima delavstvo v teh krajih od strani podjetnikov ničesar drugega pričakovati, kakor samo izkoriščanje njih delovne sile. Prebivalstvo v teh krajih je revno, največ je viničarjev, drugi si pa služijo svoj vsakdanji kruh pri raznih gradbenih delih v okolici Gor. Radgone. To delavstvo nekatera podjetja izkoriščajo na tak način, da bi skoraj ne bilo primere v naših krajih. Nekateri izmed teh delavcev so bil med letom zaposleni pri podjetniku, ki je dvolastnik. Ta človek stanuje v Nemčiji, gradbeni dela pa izvršuje v naši državi. Ta podjetnik, ne samo da krši našo delavsko socialno zakonodajo in obstoječo kolektivno pogodbo, ampak delavstvu pridržuje že tako pičli zaslužek; znesek gre v tisoče. Ima pač to lepo navado, da v naši državi dovrši svoje delo, z denarjem pa lepo odide po gornjeradgonskem mostu preko Mure v varno zavetje Nemčije; ti, delavec, pa lahko ostaneš praznih rok brez zaslužka, ker si celo leto delal in trpel. Take razmere so delavstvo privedle do spoznanja, da morejo svoje pravice braniti le v strokovni organizaciji. Zato so se odločili, da ustanove strokovno skupino gradbenega delavstva za vso široko okolico, ker je tudi delavstvo po tej okolici raztreseno. Na sestanku jim je tov. Pestotnik iz Maribora razjasnil pomen svobodne strokovne organizacije in način, kako mora strokovna organizacija delovati, da pride pri njej včlanjeno delavstvo do svojih pravic. Nato so si delavci izvolili pripravljalni odbor, ki je tudi podpisal pravila, ki so se takoj vložila pristojni oblasti v potrditev. V pripravljalnem odboru so sledeči tovariši: Holec Jožef, Lastomerc, Klobasa Franc, Ivanjševci, Volf Franc, Zbižovci, in Nedok Jožef, Očeslava. Ti tovariši bodo pripravljali, da se v teh krajih ob državnih mejah prične zopet novo strokovno gibanje v dobro delavskemu stanu. S tem bo JSZ v naši Stajerski dobila novo postojanko; znamenje, da ji delavstvo zaupa.

Zapiski

Zgodba izpred volitev. Pred volitvami je prišel na Brdo občinski svetnik Kozamernik iz Ljubljane, agitiral za svojo listo in med drugim dejal, da bi bilo opekarsko delavstvo danes veliko na boljšem, ko ga ne bi organizacija v njegovem mezdnem gibanju prodala. To mezdno gibanje je vodil takratni tajnik Peter Lombardo. Načelstvo JSZ je zahtevalo, da se stvar preišče. Lombardo je izjavil, da je glede tega že pisal lastnici podjetja, Ljudski posojilnici. Kmalu zatem se je Lombardo poslovil od JSZ. Zanima nas, kako je s to zadevo, posebno pa se s tem čuti prizadeto opekarsko delavstvo. Peter Lombardo ima sedaj besedo!

Storimo svojo dolžnost!

Strokovna organizacija je delavska obrambna organizacija, je izraz delavske volje in je zato nositelj delavskega socialnega in gospodarskega napredka. Slednji pa je mogoč le, če je delavstvo disciplinirano in če je pripravljeno na stalne žrtve. Brez žrtve ni zmage. Na potu do zmage je treba odstraniti mnogo ovir. Največ ovir leži gotovo na strani delodajalcev, ki nočejo sprejeti delavske zahteve niti takrat, kadar bi jih lahko sprejeli. Ne bi bilo pametno in ne bi nas privedlo do cilja, če bi vedno samo razlagali, kako velika je krivda delodajalcev, da socialno vprašanje ni rešeno ne v ožjem ne v širšem obsegu. Povedati moramo tudi in to je še važnejše, kaj mora storiti delavec, da bo začutila delodajalska stran do delavstva potrebno spoštovanje. Važno je poudariti, da je nesmiselno, če delavci in nameščenci jadikujemo nad zadržanjem delodajalcev, dokler se med nami še posamezniki ali skupine posameznikov, ki se jim zdi škoda prispevka za strokovno organizacijo in bi radi prišli do zmage brez boja in brez žrtve.

Mnogo jih je že kritiziralo strokovno gibanje, da ne dosega uspehov. Krivili so za to dejstvo, da je delavstvo organizirano v več strokovnih organizacijah raznih smeri. Nekateri taki nezadovoljneži so se celo organizirali v četrti skupino češ, da bodo odpravili razcepljenost strokovnega gibanja, niso pa pomislili, da s tem sami cepijo delavske vrste in da delajo torej delavstvu v škodo. Toda kako je s tem? Resnica je, da ne leži slabost delavstva v njegovih strokovnih organizacijah, temveč v tem, da delavstvo noče sprejemati vseh žrtve, ki so nuj-

ne zaradi doseganja ciljev gibanja. Pri nas je še vedno večina delavstva neorganizirana. Posledica nastanka četrtne skupine, ki naj bi združevala, bo samo to, da bo odslej delavstvo še z večjim nezaupanjem gledalo na strokovne organizacije in da bo počasi še narastel odstotek neorganiziranih.

Delavstvo slepimo bolj in bolj s strankarskimi vprašanji. Nekateri ljudje mislijo — tudi med delavci —, da bo izboljšanje delavski položaj, če bodo verjeli obljubam, danim v političnih in strankarskih govorih. Toda ko se obljube ne izpolnijo in se delavski položaj ne izboljša, so tega naenkrat krive strokovne organizacije. Vsaj prizadeti pa niso toliko pošteno, da bi si potrkali na prsa in priznali, da so bili ravno strankarji tisti, ki so ustvarjali nejasen položaj, delavce zavajali in da samo oni niso izpolnili danih obljub, bodisi da jih niso mogli ali jih niso znali. Vsak delavec in nameščenec naj bi najprej storil svojo dolžnost do strokovnega gibanja in šele nato naj bi hlastal za strankarskimi gesli.

»Še posebej je pa treba poudariti, da nam krščanstvo nikakor ne brani, da bi ne bili v svojih zahtevah in v svojem stremeljenju za družabno spremembo odločni, borbeni in radikalni.«

D. A. Gosar

na zborovanju v Kamniku 29. avgusta 1937.

MALI OGLASI

DELAVCI! Najcenejše in najhitreje prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodamler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

VSAKI OSEBI IN DRUŽINI nudi stalni zaslužek »Mara«, pletilnica in razpošiljalnica, Maribor, Orožnova 6, Celje, Slomškov trg 1.

več se združite v svojo obrambo, na predek in izobrazbo v Jugoslovanski strokovni zvezi, ki se v Sloveniji že nad trideset let po navodilih dr. Jan. Ev. Kreka, bori za zboljšanje delavskega stanu! V slogi je moč!

Jože Gostinčar.

Strokovna poročila

Javna pritožba na ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje

Javno se pritožujemo proti poslovanju Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, in sicer zaenkrat zaradi naslednjih nedostatkov:

Po zakonu o zavarovanju delavcev bi moralo biti čimprej rešeno vprašanje nezgodnih rent tistim, ki so utrpeli obratno nezgodo.

§ 107. omenjenega zakona predvideva celo ukrepe proti zavlačevanju s tem, da daje sodišču delavskega zavarovanja pravico, da določi rok, do katerega more SUZOR izdati odlok o nezgodni renti.

SUZOR zavlačuje rešitev vprašanja nezgodnih rent s tem, da ne izdaja odlokov o nezgodni renti po več let.

Dogodilo se je celo, in to v več primerih, da je sodišče delavskega zavarovanja izdalo sklep, do katerega mora izdati SUZOR odlok o nezgodni renti, pa ga ni.

Ko izda SUZOR odlok, se prizadeta oseba pritoži na sodišče delavskega zavarovanja, če meni, da ji je SUZOR napravil s tem odlokom krivico. Sodišče delavskega zavarovanja v Ljubljani je na tekočem in bi se mogla vršiti tozadevna razprava najkasneje v dveh mesecih. Večina primerov pa je, da mora čakati stranka na razpravo več mesecev. Stranka, katere urgira razpis razprave, dobi običajno informacijo, da ne more biti razprava razpisana zaradi tega, ker SUZOR ne pošlje spisov.

Kdor ne pozna razmer, bi menil, da še ni poslal SUZOR spisov zaradi tega, ker ni mogel pravočasno izvršiti tega ali onega dela. Toda tak je v zmoti. Primer vsakega nezgodnega rentnika je natanko obdelan, predno izda SUZOR odlok. Za sodišče delavskega zavarovanja ni potrebno torej nobeno novo opravilo, ampak samo to, da referent na poziv sodišča dvigne dotični spis in ga pošlje sodišču delavskega zavarovanja. Torej opravilo, ki se more izvršiti v 10 minutah. Kljub temu pa mora sodišče delavskega zavarovanja čakati na te spise po več mesecev.

Zakon o zavarovanju delavcev dovoljuje običajno otroško rento do 16. leta starosti. Predvideva pa možnost, da se podaljša otroška renta dotičnim otrokom, ki se učijo kake obrti ali pa, ki študirajo. Otroške rente se podaljša le v primerih, če so starši, odnosno vdova in prizadeti otroci brez premoženja. Torej gre za reveže in bi že te gospodarske razmere same morale vplivati na SUZOR, da bi rešil take prošnje v najkrajšem času ali najkasneje v dveh mesecih.

Motil pa bi se, če bi kdo pripisoval SUZOR-u toliko socialnosti. Kajti SUZOR rešuje take prošnje po več, tudi po 10 mesecev. Vse prošnje in urgence so brez uspeha.

Na ta način se nujno ubija zaupanje članov v socialno zavarovanje. Poleg tega dobivajo člani vtis, da je SUZOR brez nadzorstva in vsemogočen. Da ni

nad njim nobenega nadzornega organa.

Zaradi tega javljamo s tem pritožbo proti takim razmeram in vprašamo javno, ali je sploh kako sredstvo, po katerem bi se mogle te kriče razmere odpraviti in SUZOR prisiliti, da bo tako posloval, kakor predpisuje zakon in kakor bi bilo v korist ugleda socialnega zavarovanja in v korist članov SUZORa.

Ureditv plač za martinarno v Guštanju

Jeklarna v Guštanju je konec meseca januarja postavila v obrat martinovo peč. V kolektivni pogodbi, katere je bila sklenjena v avgustu 1937, se je pri ureditvi plač posameznih obratov martinarno izpustilo z ugotovitvijo, da se bo o tem razpravljalo tedaj, ako bo martinarna zopet postavljena v obrat. Ker je sedaj martinarna začela z rednim obratovanjem, se je od strani strokovnih organizacij zahtevala razprava, da se to uredi. Tako se je v petek 3. t. m. vršila na ravnateljsku jeklarne v Guštanju tozadevna razprava. Za JSZ se je razprave udeležil tajnik Rozman Jožko iz Ljubljane, za SMRJ oblastni tajnik Stovljanski in obratni zaupniški zbor. V teku razprave je ravnatelj podjetja g. Lukman ugotavljal, da vztraja glede določitve plač za martinarno na predlogu podjetja. Končno se je vsem kategorijam razen topilec zvišala urna meza od 25 do 75 par. Pomagač topilca dobi poleg urnega poviška še polovico premije, kakor jo dobi topilec. Povišanje plač za martinarno je tedaj bilo doseženo za ca. 8—10%. Poleg tega dobi jamski delavci letno po 2 modri obleki in tri pare podplatnikov, ponvičarji pa samo 3 pare podplatnikov. Orodni kovači dobijo za čas, ko martinovka obratuje, 15% pribitek na temeljno plačo. Dodatek, kateri se je naredil k kolektivni pogodbi, je stopil v veljavo s 1. februarjem 1939.

Ker je več stvari v kolektivni pogodbi, katere bi bilo treba popraviti, se je predlagalo, naj bi se izvršila revizija dosedanje kolektivne pogodbe. Podjetje je na ta predlog pristalo in se bo zato vršila ponovna razprava v ponedeljek 3. aprila, na kateri se bo uredilo tudi vprašanje akordnih postavk in obrat martinarne.

S tem je bil en del vprašanj, ki so jih imeli guštanski kovinarji na sru-

— rešen — ostalo se bo skušalo urediti na razpravi 3. aprila.

Delavstvo pa naj pri tem ne pozabi na eno: Le tedaj, ako bo organizirano, bo moglo uveljaviti tudi svoje želje in upravičene zahteve. Zato vsi v strokovno organizacijo — kajti le v skupnosti je naša moč in rešitev.

Ali predstavlja ZZD javno oblast?

Podpredsednik skupine JSZ v Ljubnem je dobil od Zveze združenih delavcev v Ljubljani, naslednji dopis, ki je bil datiran z 17. II. 1939:

»Zvedeli smo, da je pripravljena Vaša skupina korporativno prestopiti iz JSZ v našo strokovno organizacijo ZZD (Zvezo združenih delavcev). Če se to zgodi, bomo takoj, čim do- bimo od Vas pristopnice in članarino, na podlagi česar bomo izstavili legitimacije, storili potrebne korake, da boste čimprej prišli do svojih pravic. Predvsem pa, da se skliče poravnalna razprava, katere Vaša dosedanja JSZ ni mogla izvesti.

Ako se s tem našim predlogom strinjate, skličite sestanek, katerega pa ni treba prijavljati oblasti, in bi se tako medsebojno pogovorili in odločili. Dosedanji odbor bi veljal za pripravljalni odbor nove organizacije do ustanovnega občnega zbora.

Če ste na to pripravljeni, nam pišite, nakar bomo poslali pristopnice in pravila.

Pozdravljamo Vas! Bog živite!

Resnica je pa ta:

1. Ni res, da bi sploh kdo v skupini mislil na izstop iz JSZ.

2. Zadeva poravnalne razprave: JSZ

in na njeno prošnjo tudi Delavska zbornica so že v avgustu 1938 prosile okrajno glavarstvo v Gornjem gradu, da skliče v smislu čl. 15. uredbe o minimalnih mezdah poravnalno razpravo. Po več urgencah, pismenih in telefoničnih, je glavarstvo vendar razpisalo razpravo 19. 9. 1939. med Združenjem žagarjev in mlinarjev v Ljubnem in med JSZ, kot zastopnico žagarskih delavcev. Na tej razpravi se je sporazumno sklenilo, da se osnuje paritetna komisija, t. j., da sestavljajo to komisijo delavci in delodajalci v enakem številu. Komisiji naj bi predsedoval g. okrajni glavar.

Naloga te komisije bi bila, da preišče čimbolj objektivno delovne razmere v žagarskih obratih in da ugotovi, ali odgovarja zaslužek delavstva minimalnim mezdam in ali se plačuje 50% povišek za nadurno delo.

JSZ je sporočila 13. X. 1938 okrajnemu glavarstvu v Gornjem gradu, da ima delavska delegacija že zbran material, in je prosila, da naj skliče sejo komisije ali g. okrajni glavar ali pa njegov namestnik.

Ker se ni sklicala seja, se je JSZ obrnila na Delavsko zbornico, da tudi ona urgira sklicanje seje. Delavska

Do naših krajev

Celje

V ponedeljek 15. marca 1939 se bo ob 8 zvečer v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze (Delavska zbornica) v Celju vršilo zborovanje mizarskih pomočnikov. Na to zborovanje vabimo vse pomočnike iz Celja in bližnje okolice.

Gre za to, da si priborimo novo kolektivno pogodbo. Do take pogodbe imamo po zakonu vso pravico. Hočemo namreč imeti urejene delovne in plačilne odnose, kajti tudi za nas je potrebno, da napravimo red in da so naše pravice varovane. Toda te bomo mogli varovati le, če bomo enotni in združeni.

Nočemo ničesar, kar ni našega. Z vso vztrajnostjo in odločnostjo pa bomo branili naš košček kruha in si ga ne bomo pustili odvzeti. Zato vsi na sestanku oz. zborovanju, da to tudi javno povemo in tako pokažemo, da hočemo red in za pošteno delo tudi pošten zaslužek.

Trbovlje

Člane skupine rudarjev obveščamo, da se vrši redni članski sestanek v ponedeljek 13. t. m. ob 5 popoldne v prostoru tajništva na Vodah. Na sestanku bo poročilo strokovnega odbora za rudarje in drugi važni ukrepi skupine za delavstvo. Naj nihče ne manjka!

Po skupnem sestanku bo razgovor organizacijskih zaupnikov in podblagajnikov. Od zadnjih pač ne sme nihče manjkati. Kdor od teh ima službo popoldne, naj to pravočasno javi predsedniku zaupnikov tov. Kunstlju Ferdinandu.

Pojasnilo. Že svoječasnno je strokov-

zbornica se je v smislu prepisa, ki ga je poslala JSZ, obrnila o tej zadevi z dopisom z dne 26. X. 1938, št. 1765/38-9 na bansko upravo in prosila, da odredi okrajno glavarstvo sklicanje paritetne komisije. Za primer, da bi bilo to nemogoče, da pa naj razpiše ponovno obravnavo v smislu člena uredbe o minimalnih mezdah.

Ker ni bilo rešitve na to vlogo, je JSZ osebno posredovala v tej zadevi pri inspekciji dela. Na prošnjo JSZ pa tudi Delavska zbornica, in sicer z dopisom z dne 10. II. 1939.

Ponovna razprava še ni razpisana.

Ne pohujšujmo se nad slabotnimi ljudmi, ki se boje boja; za zgled si vzemimo močne in odločne, ki se ne boje ničesar!

na skupina rudarjev izjavila javno v našem listu, da njen odbor posreduje in sme posredovati le za tiste delavce, ki so njeni člani. Ker pa se še vedno oglašajo nečlani, ponovno izjavljamo, da se bo v prihodnje natančno držala tega načela. Kot dokaz članstva velja članska legitimacija. Vsi drugi naj iščejo posredovanja tam, kjer so strokovno ali politično organizirani.

Podjetje Dukić in drug. Pred časom je bilo videti, da bo to podjetje sploh prenehalo z odkrivanjem premoga na dnevnem kopu Dobrna. Ko je zmanjkalo premoga v takozvanem stebru, je bilo videti, da na Dobrni ni več premoga. Podjetje se je na lastno pobudo potrudilo iskati premog, kar se mu je posrečilo. Odkrili so veliko plast premoga in se še vedno naprej kažejo precejšnje količine boljšega premoga. Dela potrebni so tega lahko najbolj veseli, ker bodo pri povečanem obratu dobili zaposlitev. Pri tem pa moramo grajati postopanje rudnika in uprave na separaciji, ker črta velike množine dobrega premoga delavcem. Na eni strani rudnik naroča premog nakladati, na drugi pa ga črta. Črta pa s tem zaslužek delavcem in tudi podjetju. S takim postopanjem se jemlje veselje do dela delavcu in podjetju. — Prizadeti delavci.

Jesenice

Odbor Strokovne skupine kovinarjev na Jesenicah, obvešča svoje članstvo, da mora vsak, ki boluje in pride po podporo, prinesiti od bratovske skladišnice potrdilo o trajanju bolezni. Brez tega potrdila blagajnik ne sme izplačati podpore. To potrdilo ostane pri organizaciji. Zato naj vsak, kdor rabi tako potrdilo še kje drugje, zahteva od Brat. skladišnice dva izvoda.

Vič pri Ljubljani

Dne 12. marca 1939 ob 15 se bo vršil v gostilni g. Jamnika na Vrhovcih članski sestanek opekarskega delavstva obeh skupin, Brdo in Vič. Ker je sestanek zelo važnega pomena in se nahajamo tik pred sezono, je dolžnost članov, da se sestanka vsi brez izjeme udeležijo. Pride zastopnik centrale.

Gornja Radgona

19. marca ob 2 popoldne se bo vršil za vse člane obvezen sestanek v gostilni g. Krempla v Crešnjevcih. Pride govornik iz Ljubljane. Vsak član naj prinese s seboj člansko knjižico, da se bo vse potrebno uredilo. Na sestanku so vabljeni tudi vsi lesni delavci. Tudi drugi delavci imajo pravico, da pridejo, ker je vsakemu delavcu potrebno, da se primerno izobrazi.

Razgled po svetu

Za mejami

Važnejši kot mobilizacije v Libiji in Tunisu hočejo biti za bodoči razplet mednarodnih dogodkov gospodarski razgovori, ki jih vodita Anglija in Nemčija po svojih zastopnikih. Tudi Francija vodi razna gospodarska pogajanja z Nemčijo in Italijo. Vsa ta »gospodarska pogajanja« pa imajo namen ugotoviti, ali je z Nemčijo mogoče sporazum brez vojne. Napolniti z zastopniki angleške in francoske vlade bodo skušali ugotoviti, ali bi Nemčija bila pripravljena sesti k skupni mirovni konferenci, ako se ji omogoči svetovna trgovina, ne da pa prilike, da osvaja nova ozemlja in izvaja hegemonistično oblast nad gotovimi deli Evrope in nad kolonijami.

Nove volitve v Belgiji bodo 2. aprila. Po desetdnevni vladni krizi in po štirih poskusih, da se sestavi nova vlada, je moral kralj na predlog vlade razpustiti parlament in določiti nove volitve.

Dva tabora evropskih držav si grozita z vedno večjim oboroževanjem. Demokratične države so zadnje leto z oboroževanjem silno napredovale ter izdale ogromne vsote. Po svoji oboroženi moči so se zelo približale oboroženi sili totalitarnih držav. Zaradi tega so tudi govori demokratičnih državnikov zadnji čas odločnejši. — V Ameriki in Angliji poudarjajo, da so sicer pripravljeni omogočiti Nemčiji in Italiji nabavo živeža in surovin ter omogočiti obema državam trgovino s svetom, vendar to samo pod pogojem, da obe državi prenehata z vsakimi grožnjami. Seveda tudi le pod pogojem, da bo gospodarska moč totalitarnih držav samo tolikšna, da ne more ogražati imperialnih interesov Anglije, Francije in Amerike.

»Moramo nabrusiti meč, ki bo služil za varnost nemškega naroda. Mi moramo izdelovati letala, ki bodo po svoji kakovosti in po množini neprekosljiva. Beseda »strah« je izbrisana iz slovarja nemškega jezika.« S temi besedami je proslavil praznik voj. letalcev nemški general Göring. Nemčija ne dopusti, da bi bila katera država močnejše oborožena v letalstvu.

O kolonijah je Anglija pripravljena razpravljati. To so angleški ministri že večkrat izjavili, toda s pristavkom, da zemlje ne odstopijo; pripravljeni so pa omogočiti Nemčiji trgovino s kolonijami. Zadnji teden je angleški minister Zetland izjavil: »Nemčija nas bo vedno dobila pripravljene, da vprašanje kolonij razmotiramo na konferenci. Ne moremo pa dopustiti, da bi imela Anglija zvezane roke.

Značilno je poročilo francoskega zunanjega ministra o položaju, ki ga je podal prejšnji teden parlamentarnemu odboru za zunanje zadeve. Glede Španije je rekel, da ima Francija zagotovilo, da se bodo tuje armade po priznanju nacionalistične vlade kmalu umaknile. Značilno pa je, da je poročal, da se je zadnje mesece francoski ugled v vzhodni in južni Evropi in pa njen politični vpliv zelo povečal.

Poljska politika zadnjega časa kaže, da se Poljska ni dokončno naslonila na Nemčijo in Italijo. Ob zadnjem obisku italijanskega zunanjega ministra je Poljska dala razumeti, da je ostala njena glavna zaveznica Francija. Poljska bo v zunanji politiki podpirala Italijo samo tam, kjer so italijanske koristi nasprotne nemškim koristim. Angleški časopisi že sedaj pišejo, da bo zelo pomemben obisk, ki ga bo poljski zunanji minister Beck napravil v London.

Češko-slovaška kriza je od septembra lanskega leta neprestana. Čehi in Slovaki, seveda tudi Ukrajinci so pa-

dli popolnoma pod nemški vpliv. Od Čehov zahtevajo, da znižajo svojo armado na 30.000 mož; da odkupijo češke krone, ki so ostale v sudetskkih krajih in jih plačajo z zlatom; da se za Nemce na Češkem ustanove posebna sodišča, da vrnejo Nemcem vse stroje iz zasedenih rudnikov; da odstopijo Nemcem obnem z zemljo, ki so jo dali, 390 milijonov zlatih čeških kron.

Na delo za mir je pozval vse narode novi papež Pij XII. Mir naj se ponovno ustvari na temeljih pravice in usmiljenja. Mir naj se ustvari s pomočjo bratovskega sodelovanja in iskrenega sporazuma med narodi. Pravemu miru se postavljajo dandanes velike ovire, je rekel novi papež. — Francoski in angleški časopisi poudarjajo veliko poznanje svetovno političnih problemov novega papeža ter naglašajo važnost njegovih svoječasnih potovanj po Ameriki in Franciji, ko je bil še državni tajnik Vatikana.

Pomirjenje zaradi Španije, ki so ga napovedali s priznanjem nacionalistične vlade generala Franca od strani Anglije in Francije ter ostalih držav, motijo vojaške priprave v Afriki. Francija se utrjuje v Tuniziji ter pošilja tja dnevno veliko število vojaštva in vojnega gradiva. Na italijanski strani pa se zbira vedno večje število italijanskega vojaštva. Italija ne prizna, da je mobilizirala zadnji čas nad en milijon mož.

Oglašujte v »Del. pravici«!

Delavke pišejo

V današnjem modernem času se razmere tako hitro spreminjajo, kakor bi šlo vse brzojavno. Človek se komaj vživi v eno novico, že pride druga. Vse je tako nestalno, da mora biti človek dobro utrjen, da ne podleže viharjem. Zato je nujno potrebno, da se tudi delavke zanimamo vsaj za najnujnejše stvari. Mnogo je ženskih vprašanj, ki bi jih rešile najboljše delavke same, če bi si nudile vsaj nekaj izobrazbe, ki pripada delavki. Skoda, da nam je dostikrat vse drugo ljubše, kakor delavsko gibanje.

Zelo težko vprašanje današnje dobe je vprašanje poročenih žen oziroma delavk. Vedno bolj se širi med delodajalci mnenje, da mora ostati žena doma. Vsak človek mora misliti, da ženamati ne bi silila v tovarno, če bi se — kakor pravi Pij XI. v svoji okrožnici o zakonu — vsem družinskim očetom omogočilo, da toliko zaslužijo, da bodo mogli svojemu stanu primerno živeti in vzdrževati družino. Nadalje pravi, da morajo tisti, ki so odgovorni za blaginjo države, pri zakonodaji in določevanju javnih izdatkov natančno in izdatno upoštevati potrebe revnih družin.

Zelo važna naloga žene-delavke je skrb za doraščajočo mladino. Mati najbolj ljubi svojega otroka. Zna najbolj pravično kaznovati in zna sama najbolj vpeljati otroka v življenje. Vsi tisti, ki jim matere izročajo svoje otroke v oskrbo, pa ne navadijo samo hraniteljci, nikdar pa ne vzgojitelji. To se vidi pri mnogih družinah, kjer so matere vsak dan zaposlene, kako se to maščuje. Zato bodi skrb delavk, da se dela za to, da se uveljavi plača naših mož, da bodo žene lahko doma vzgajale svoje otroke, da bodo lahko izvrševale svoje dolžnosti, da bodo res dobre matere in prave žene svojim možem. Dolžnost je ne samo nas deklet, da se organiziramo, da se strnemo v neodvisno svobodno organizacijo, temveč tudi vseh delavk-mater. Vendar se sliši tolikokrat izgovarjanje, češ jaz, ki sem poročena, imam toliko drugega dela in nimam časa, da bi se ukvarjala še z organizacijo. Vsaka, ki bi dobro premislila, kako važna je zanj organizacija, bi gotovo imela toliko časa, da bi redno obiskovala sestanke, da bi se udeleževala pri organizaciji, da bi z zanimanjem sledila naši svobodni strokovni organizaciji.

Koliko gorja bi se dalo še naštet, če pomislimo na delavke-matere, ki jih preganjajo podjetja in odpuščajo iz službe. Podjetniki ne pomislijo, da s tem pripravljajo pot komunizmu in za- branjujejo poštenim materam roditi otroke.

Iz naših skupin

Kranj

Na zadnjem zaupniškem sestanku smo med drugim tudi sklenili, da proslavimo naš delavski praznik sv. Jožef. Ob 8 bo sveta maša za umrle člane, po maši shod delavstva v dvorani hotela »Stara pošta«, popoldne izlet na Smarjetno gor. Tovariši in tovarišice, vaša dolžnost je, da se shoda in maše udeležite in pripeljete tudi neorganizirane delavke in delavce s seboj, da dostojno proslavimo naš praznik!

Sklenili smo tudi priporočiti članstvu, da odsej kupuje samo pri tistih tvrdkah, ki oglašujejo v našem delavskem časopisu. Pri odbornikih so na razpolago tudi reklamni listki.

Kočevje

V nedeljo 12. marca bomo imeli prvi sestanek po obnem zboru, in sicer v gostilni Beljak ob 11 dopoldne. Vabimo vse člane, da se sestanka gotovo udeležite, ker se bodo obravnavale važne stvari predvsem za rudarje. Tovariši, bodimo ponosni na našo JSZ, da bodo videli nasprotniki, da smo nepremagljivi, čeravno je bil govor nekega Breznika, nekdanjega komunista, na ustanovnem obnem zboru ZSD v Kočevju, naperjen najbolj na JSZ, češ, s tem bomo ovili vse okoli prsta. Gospodje pri ZSD naj vedo, da mi smo in ostanemo to, kar smo: zavedni člani JSZ, ker je le ta prava krščanska strokovna organizacija. Ne vemo, s kom naj se sedaj ponaša ves sestav ZSD v Kočevju, ker od vsega odbora ni nobeden član kake klerikalne organizacije, razen predsednika. Nasprotno smo člani Strojne skupine delavcev JSZ zastopani pri vseh katoliških društvih.

Zagorje

Vse člane opozarjamo, da se bo vršil 19. marca ob 9 dopoldne v Zadrženem domu splošen članski sestanek, na katerem se bo poročalo o skupščini krajevne bratovske skladnice in o njenem letnem računskem zaključku. Na dnevnem redu bo tudi poročilo o rudarskem položaju in organizacijske zadeve. Naši delegati bodo skrbeli, da bodo podali čisto sliko o poslovanju v Bratovski skladnici in njenem uspehu v zadnjem letu. Upamo, da se bo članstvo tega važnega sestanka polnoštevilno udeležilo. Povabite še nove tovariše v naše vrste!

Dalje opozarjamo vse člane, da smo naročili večje število delavskih velikonočnih razglednic, katere bodo imeli v razprodaji člani naše skupine KDM. Ker je naša krajevna KDM pričela z rednim delovanjem, prosimo, da vsi člani vpišejo svojo doraščajočo mladino v delavsko organizacijo. Kdor še ni naročil lista Delavska mladina, naj ga naroči. V delavsko družino delavsko časopisje in delavsko knjigo!

Škofja Loka

Našim zelenim ne gre in ne gre v račun, da delavstvo tovarne »Sešir« vztraja v svobodni delavski organizaciji JSZ. To nam pove zadnja številka »Gorenjca«, kjer se dopisnik pritožuje nad postopanjem članov JSZ, ki so morali iskati pravne zaščite zoper denuncianta in laži iz vrst članov ZSD. Dopisniku je na poti tudi naša »Delavska pravica«, ki je plakativna na glavnem trgu. Seveda jo mnogi prav radi berejo, in baje ni nikoli brez bralcev! Seveda se število 30 nikamor ne premakne, ne gre in ne gre, delo JSZ od vsega početka do danes je vse prezgovorno, da bi fraze vlekle. Seveda je nekaj onih odletelo, katerim so mnogi »predpusti ušli«, ni pa tistih, kateri so pri nas iskali sami sebe. Pa še nekaj o besedah, katere je dopisnik napisal, »češ zmerjanje s farškimi podreptniki«. Seveda si je fant (?) mislil, to-le bo pa potegnilo!

Vprašamo ga, kje je bil takrat, ko se je mestnega kaplana, sedaj rektorja uršulinskega samostana, povsod denunciral, o tem govori dovolj zgovorno naša spomenica g. knezoškofu, katere prepis se nahaja v našem arhivu; nadalje: laži o našem župniku, katere je naš JSZ v Škofji Loki najodločneje pobijala. Kdo je torej branil takrat našim duhovnikom? Če bi potegnil drug veter, ali ne bomo prav člani JSZ tisti, ki si bomo upali braniti čast onih, kateri so slovenski narod očuvali.

li od garjavosti. O delavec, glej one, ki v času, ki je zanje ugoden, upajo, nam držati moralne pridige; sami svoje napake in grehe prikrivajo z zeleno odejo. Pač je umetnost iz človeka narediti človeka, v pravem pomenu besede.

Borovnica

Dne 12. marca ob 3 popoldne se bo vršil članski sestanek vseh delavcev v gostilni Petrovčič v Borovnici. Zavedajoč se svojih pravic in načel, vas vabimo, da se ga vsi udeležite.

Količevo

Poročila sta se tov. Hribar Miha in tov. Ogrinc Anica. Želimo mnogo sreče!

DELAVSKE PRAVNIKE

1. Kaj je »bagateljka«?

A. K., Logatec: Tožili ste podjetnika za plačilo 14 dnevne mezde v znesku 437 din. Na obravnavi, kjer ste zmagali, je sodnik rekel, da gre za bagateljko in da se nasprotnik ne bo mogel pritožiti. Vprašate, ali je to res in kdaj boste smeli podjetnika rubiti, če ne bo plačal.

Odgovor: Pravde, kjer gre za zneske do 500 din, se imenujejo malotne zadeve ali bagatelke. Zoper take sodbe je praktično vsak priziv brez izgleda. Le če sodišče sploh ne bi bilo sme lo soditi ali pa če je sodba brez razlogov ali če sama sebe pobija in še v nekaj takih redkih primerih ima priziv uspeh. — Če je bil nasprotnik na obravnavi ob razglasitvi sodbe, ga imate pravico rubiti 16. dan po razglasitvi, če ne plača; če ga pa ni bilo na obravnavi, teče rok od prejema sodbe.

2. Vpis o zaposlitvi v delavsko knjžico.

F. K., Maribor: Pet let ste bili v tekstilnem podjetju v službi kot ročni tiskar. Dolgo dobo ste vse delo v tiskarni tudi sami vodili. Ko ste izstopili, Vam je podjetje v knjižico vpisalo, da ste bili zaposleni kot »delavec«. Ali imate pravico zahtevati, da Vam vpišejo, da ste bili »ročni tiskar«, ker boste s takim vpisom lažje našli službo?

Odgovor: Po splošnih določilih Zakona o obrtnih in po Uredbi o delavskih knjižicah mora podjetnik ob preinitvi službe delavcu vpisati poleg trajanja službenega razmerja tudi vrsto njegove zaposlitve. Ker je ročno tiskarstvo v tekstilnem podjetju na vsak način posebna vrsta zaposlitve, imate pravico zahtevati tak vpis. Če Vam ga norejo dati, vložite tožbo.

3. Ali se je mogoče plačilo za nadure veljavno v naprej odreči?

J. R., Radovljica: Bili ste v službi štiri leta pri ključavničarskem mojstru. Pri vstopu v službo ste napravili z mojstrom pismeno pogodbo, v kateri ste se plačilu za nadure izrečno odpovedali. Vprašate, ali Vas ta dogovor veže in koliko znaša redni delovnik v ključavničarski stroki.

Odgovor: Kakršen koli dogovor, s katerim se delavec vnaprej odpoveduje plačilu za nadurno delo, je neveljaven. Zato boste lahko zahtevali plačilo za vse opravljeno nadurno delo, toda samo za tri leta nazaj. Mezda za nadurno delo zastara namreč v treh letih. — Iz Vašega dopisa ni jasno, ali ste bili pri strojnem ali pri stavbnem ključavničarju. Pri strojnem ključavničarju je redni delovnik 9 ur, pri stavbnih pa 10 ur.

4. Pravica za zvišanje preživnine za nezakonskega otroka.

M. S., Kočevje: Imate nezakonskega otroka. Preživnino je sodišče očetu naložilo in jo pred tremi leti odmerilo na 75 din na mesec. Takrat je imel nezakonski oče 600 din mesečne plače. Sedaj jo ima 1000 din, razen tega je podedoval po svoji materi hišo. Vprašate, ali je pravično, da dobiva otrok še vedno samo 75 din na mesec.

Odgovor: Pojdite na varstveno sodišče in predlagajte zvišanje preživnine. Odmera preživnine ne velja za vedno. Če se je očetov gmotni položaj od odmere znatno izboljšal, bo moral tudi plačevati temu primerno zvišano preživnino.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglaš po ceniku. — Telefon števil. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. o. o. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejce)

KJE? Pri B. RANGUSU, zlatarju v KRAJNJU, dobro in poceni kupiš. Strokovna popravila. — Ceniki brezplačno.

